

HandläggareAnja Quester
08-508 26 382**Till**Trafiknämnden
2024-08-29

Reviderad Godstrafikplan. Svar på uppdrag från kommunfullmäktige och beslut om antagande

Förslag till beslut

1. Trafiknämnden godkänner för egen del reviderad godstrafikplan för Stockholms stad och hemställer till kommunfullmäktige att godkänna nämndens beslut.

Gunilla Glantz
FörvaltningschefSara Bergendorff
AvdelningschefRobin Billsjö
Enhetschef

Sammanfattning

För att ta höjd för nya tekniska lösningar och stadens vidareutvecklade mål för en hållbar och attraktiv stad har trafiknämnden i budget för 2023 fått i uppdrag att revidera stadens godstrafikplan. Den reviderade planens tre planeringsinriktningar - *Rätt fordon på rätt plats, Elektrifiering som huvudinriktning, Staden visar vägen* - har fokus på att accelerera omställningen till en hållbar och effektiv godstrafik. Inriktningarna ska vara vägledande i de aktiviteter som genomförs inom planens fem fokusområden *Strategisk markanvändning, Yteffektiva godslösningar, Elektrifiering och fossilfria drivmedel, Gods på vatten och järnväg samt Reglering och styrmedel*. På grund av stadens begränsade rådigheter för godstrafiken är samarbete med näringsliv och offentliga aktörer i kombination med tester och pilotprojekt

avgörande för ett gott resultat. Förslaget till plan är väl förankrad med näringslivet och deras önskemål om långsiktighet och samstämmighet har inarbetats i planeringsinriktningarna. Planens inriktning och fokusområden behöver integreras i det dagliga arbetet i samtliga förvaltningar och bolag.

Bakgrund

En stad är beroende av att varor och tjänster kan levereras och att avfall kan transporteras bort. Förutsättningen för detta är välfungerande och effektiva godstransporter. Utan dessa transporter skulle stadens liv och attraktionskraft snabbt avta. Godstrafiken i Stockholm behöver utvecklas i linje med näringslivets behov samtidigt som den bidrar till stadens mål för en hållbar och attraktiv stad.

Stadens godstrafikplan tar ett samlat grepp om Stockholms stads arbete för en hållbar godstrafik. Planen ingår i stadens strategiska ramverk för utvecklingen av transportsystemet enligt översiktsplanens och framkomlighetsstrategins intentioner. Den ska bidra till en grundläggande förståelse för behovet av godstransporter i staden samt visa vägen och peka ut åtgärdsområden inom vilka stadens förvaltningar och bolag bör fokusera sitt arbete. Staden är inte ensam ansvariga för godstrafikens utveckling varför kontorets arbete för hållbar godstrafik sedan länge bygger på breda samarbeten mellan offentliga och privata aktörer.

Gällande godstrafikplan med tillhörande handlingsplan för perioden 2018-2022 antogs i kommunfullmäktige i november 2018. Sedan dess har förutsättningarna och målsättningen för godstrafiken i staden utvecklats och i budget för 2023 fick trafiknämnden följande uppdrag: ”En reviderad godsstrategi ska tas fram i samverkan med fastighetsägare för att bland annat öka elektrifieringen av leverans- och godstrafiken, samlastning och tysta nattleveranser med målet att alla godstransporter i innerstaden ska vara elektrifierade senast år 2030”.

Ärendets beredning

Den reviderade godstrafikplanen har utvecklats av trafikkontoret tillsammans med en utökad arbetsgrupp bestående av miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret och Stockholms Hamnar. Kontoret har genomfört en bred dialog i form av workshops, samråd och andra aktiviteter med näringslivet och branschen som i stor utsträckning har samordnats med dialogen inom andra pågående uppdrag med beröring på godstrafiken i Stockholm.

Utvärdering av den befintliga planen och förankring av det reviderade förslaget har skett i stadens förvaltningsövergripande godsnätverk som utöver ovan nämnda består av Stockholm Business Region, Stockholm Vatten och Avfall, stadsledningskontoret, serviceförvaltningen och fastighetskontoret. Förslaget har även förankrats med Region Stockholms regionledningskontor och Trafikverket Östra regionen.

Analys och konsekvenser

Planen ingår i det strategiska ramverket för stadens transportsystem och följer framkomlighetsstrategins intentioner. Den ämnar bidra till ett mer pålitligt transportsystem och attraktivare offentliga rum för alla. Planen är en av många pusselbitar för att nå en klimatpositiv stad och en utsläppsfri innerstad. Utöver att skapa förutsättningar med utbyggd laddinfrastruktur och facilitera omställningen genom samverkan med externa aktörer har staden ett antal konkreta verktyg för att styra mot elektrifierade godstransporter. Det handlar framförallt om miljözon, kravställning i upphandlingar och att öka incitamenten för att köpa elfordon genom regellättnader som att underlätta för transporter off peak. Beslut om att införa miljözon klass 3 i ett område i city har fattats av fullmäktige. Utvidgning av miljözon klass 3 hanteras i separat process enligt uppdrag till trafiknämnden i budget för 2024.

Utformandet av styrmedel behöver också vägas mot möjligheten för branschen att ställa om inom en rimlig och ekonomiskt försvarbar tidshorisont. En prognos från Energiforsk från 2022 visar att upp till 54 procent av de lätta och 22 procent av de tunga lastbilarna kan vara elektrifierade i Stockholm år 2030. Prognoser är dock osäkra och sedan 2022 har både nationella styrmedel och konjunkturen skiftat vilket kan medföra en långsammare omställning. Stadens styrning och påverkansarbete blir då än viktigare. En lastbil som används i distributionstrafik har ofta en avskrivningstid på sju år vilket innebär att regleringar som utesluter vissa fordon bör aviseras tidigt. Näringslivets önskemål är tydliga - stadens styrning behöver vara långsiktig, samstämmig över förvaltnings- och bolagsgränser samt att regelefterlevnad säkerställs för att garantera en rättvis konkurrens.

Start- och målpunkter för gods återfinns i hela staden och godstransporter behöver komma fram för att staden ska leva. Samtidigt behöver fordonen vara anpassade till den lokala

stadsmiljön. Staden kan spela en viktig roll i utvecklingen av nya och hållbara lösningar genom att i samarbete med näringslivet använda staden som testbädd.

Flera av godstrafikplanens aktiviteter syftar direkt till att förbättra trafiksäkerheten vilket bidrar till en bättre situation för oskyddade trafikanter och i synnerhet barn. Trafiksäkerhets- och trygghetshöjande åtgärder är också särskilt positiva ur ett jämställdhetsperspektiv, men gynnar generellt alla grupper.

Kostnaden för genomförandet av godstrafikplanen ligger framförallt i personalkostnader och konsultutredningar. Utöver den interna budgeten får flera pågående projekt extern finansiering från såväl EU som nationella finansiärer. Aktiviteterna som listas under planens fokusområden är endast exempel vilket betyder att genomförandet kan anpassas efter gällande budgetramar och nya behov.

Reviderad godstrafikplan

Den reviderade godstrafikplanen tar höjd för nya lösningar och bygger på erfarenheter från den gamla godstrafikplanen. I planen identifieras fyra särskilt viktiga trender som påverkar godstrafiken i staden.

- Digitalisering och automatisering
- Elektrifiering
- Städer för människor
- Diversifiering av godsfordon

Planeringsinriktningar

Stadens mål anger att Stockholms innerstad ska vara utsläppsfri till 2030 och hela staden klimatpositiv till 2030, samt fossilfri till 2040. Utvecklingen av godstrafiken ska säkerställa en effektiv försörjning av Stockholm och samtidigt ligga i linje med målen för en hållbar, attraktiv stad. För att uppnå detta tar godstrafikplanen avstamp i tre planeringsinriktningar som tillsammans ska ge riktning för arbetet framöver.

Rätt fordon på rätt plats

Stadens infrastruktur behöver nyttjas så effektivt som möjligt, dygnet runt. Framtidens godslösningar ska utgöras av en smart kombination av olika trafikslag beroende på geografiskt läge, platsens förutsättningar och typ av flöde, för att uppnå en hög grad av transporteffektivitet på stadens och människornas villkor.

Elektrifiering som huvudinriktning

Eldrivna godstransporter är en förutsättning för en utsläppsfri och fossilfri stad. Elektrifiering bör genomsyra varje del av stadens arbete där godstransporter ingår. Staden behöver verka för en ändamålsenlig laddinfrastruktur och främja övergången till elektrifierade transporter genom tydlig styrning med upphandling och regleringar.

Staden visar vägen

Staden ska tydligt styra mot en långsiktigt hållbar utveckling av godstrafiken och stötta utvecklingen av hållbara systemlösningar. Genom en samstämmig och målinriktad användning av alla tillgängliga styrmedel kan staden skapa bättre förutsättningar och skynda på utvecklingen.

Fokusområden

För att styra mot planeringsinriktningarna har fem fokusområden identifierats. Inom varje område listas exempel på aktiviteter vilka löpande kan kompletteras med fler i syfte att skapa en flexibilitet inför en föränderlig omvärld. Flera av aktiviteterna är redan igång och utökas eller anpassas allteftersom ny kunskap byggs.

- Strategisk markanvändning
- Yteffektiva godslösningar
- Gods på vatten och järnväg
- Elektrifiering och fossilfria drivmedel
- Reglering och styrmedel

Genomförande av planen

Godstrafikplanen ska vara plattformen för stadens ansträngningar att ställa om godstrafiken till hållbara och utsläppsfria transporter på den attraktiva stadens villkor. Planen ska underlätta omställningen för aktörerna genom att peka ut en tydlig riktning och därmed ge planeringssäkerhet. För att lyckas är det väsentligt att berörda förvaltningar och bolag aktivt integrerar planeringsinriktningarna och fokusområdena i sitt löpande arbete.

Godstransporter präglas i hög grad av externa faktorer och en snabb teknikutveckling. Därför kommer behovet av åtgärder och planens innehåll att utvärderas löpande. Stadens förvaltningsövergripande godsnätverk samordnar och följer upp arbetet.

Med planen vill staden uppmuntra till nya samarbeten mellan näringsliv och offentliga aktörer. Genom att använda staden som testbädd för nya lösningar kan utvecklingen bedrivas tillsammans. Genom att aktivt engagera sig i implementeringen av denna plan

kan Stockholms stad också positionera sig som en föregångare för andra städer.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår trafikkontoret att nämnden beslutar att anta den reviderade godstrafikplanen och hemställer till kommunfullmäktige att godkänna nämndens beslut.

Slut

Bilagor

1. Godstrafikplan. En del av framkomlighetsstrategin.